

TARTIŖMALI İLMİ TOPLANTILAR DİZİSİ

GENÇLİĞİN RUHİ VE MANEVİ PROBLEMLERİ

Prof. Dr. Süleyman Hayri BOLAY
Prof. Dr. Adnan ZİYALAR
Prof. Dr. Ayhan SONGAR
Dr. Emin İŖIK
Prof. Dr. Münib YEĞİN
Doç. Dr. Ahmet TABAKOĞLU

İSLAMİ İLİMLER ARAŖTIRMA VAKFI YAYINLARI

KâmilpaŖa Sokak, 7 Fatih-İstanbul/34260
KocamustafapaŖa V.D. 4819700022
Tel : 523 54 57 - 523 74 36 - 533 00 31

GENÇLİĞİN RUHÎ VE SOSYAL PROBLEMLERİ

Prof. Dr. Adnan ZİYALAR
İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi
Öğretim Üyesi

Gençliğin Tanımlanması

Psikososyal açıdan *gençlik* *büluğla* başlayan ve 22-25 yaşlarına kadar devam eden bir süreç olarak tarif edilmektedir. Bu sürecin başlaması kız çocuklarında *âdetlerin* başlaması, erkek çocuklarda ise *seminal boşalmaların* görülmesi olarak kabul edilir. Araştırmacıların bütünü bu başlama devresinde hemfikir oldukları halde gençliğin bitiminin hangi yaşlar içinde olduğunda kararsızdılar. Gençliğin bitim yaşı kız çocuklarında evliliğe giriş olarak kabul edilirken bu sınır erkek çocuklarında, müstakil bir yerde yaşama, kendi başına bir kazanç sağlayabilme, bir iş sahibi olma ve kendi serbest iradesi ile geleceğini plânlayabilmenin mümkün olduğu yaşların, gençliğin bitiş yaşı olarak ifade edildiği görülmektedir. Bu tariften anlaşıldığı gibi, her iki cinste de başlama yaşı biolojik olarak tanımlanırken bitiş yaşları sosyal statülerine ve sosyal plândaki başarılarına ve kaptıkları yerlere göre itibar edilmektedir.

Büluğ

Kız çocuklarında bu biolojik olay ülkemiz için 11-13 yaş-

ları arasında başlar. Bülüğla beraber genç kızda hem organik hem de çok yönlü psikolojik ve sosyal değişiklikler ve gelişmeler olur. Bu yaşlarda genç kız ileride yükleneceği anne rolüne kendisini hazırlamaya çalışır. Ana-babadan, kültürel normlardan aldığı verilerle kendine has ve bağımsız bir kişilik yapısı oluşturma yoluna girer. Erkek çocuklarda 12-15 yaşları arasında bülüğ devresine girerler ve biolojik olarak tam bir erkek olurlar. Erkek çocuklarda da tıpkı kız çocuklarında olduğu gibi biolojik roller belirlenir ve bunun yanısıra seperasyon adını verdiğimiz bir kişilik geliştirmesi süreci başlar. Bu kişilik geliştirmesi süreci gencin ekonomik ve sosyal bireyselliğini kazanıncaya kadar devam eder.

Günümüzde Aile Yapısı

Bütün dünya ülkelerinde olduğu gibi bizim ülkemizde de aile yapısı nüfûs artışı, ekonomik modellerin değişmesi, büyük şehirleşme alanlarının ortaya çıkışı ile çok önemli değişikliklere uğramıştır. Ana-baba, evlatlar, torunlar ve bir kısım hısım ve akrabanın birlikte yaşadığı aile tipi terk edilmiş ve yerine «modern aile» dediğimiz ana-baba ve evlatların teşkil ettiği küçük bir gruba, yani çekirdek aileye dönüşmüştür. Bir çok Batı Avrupa toplumunda bu küçük aile de bölünmüş ve 15-16 yaşın üzerindeki çocuklar ve gençler de aileden ayrılmışlardır. *Böylece büyük aile topluluğunun bozulması ve dağılması bir çok sosyal kaideyi ve inançları etkilemiş ve bu değişiklik bazen olumlu, bazen de olumsuz sonuçları getirmiştir:*

Olumsuz Sonuçlar

Aile otoritesinin kaybı, geleneksel saygı düzeninin bozulması, aile bireylerinin birbirlerine olan bağlılığı, aile içindeki fertler arasındaki dayanışmanın ortadan kalkması, iskân mahalli, tarla, ortak kullanılacak olan eşya ve malzemenin aileden ayrılan her birey için yeniden gerekmesi, aile içinde yapılmakta olan toplu din eğitiminin aksaması, bireyler arasındaki sevginin azalması, gerek aile reisinin, gerek diğer aile

fertlerinin *kişilerin yaşayışlarını kontrol edebilme şansının azalması* olumsuz etkiler olarak sıralanabilir.

Olumlu Sonuçlar

Büyük aile tipinden küçük aile tipine geçişte İdentite gelişimi adını verdiğimiz *kişilik geliştirmesinin daha iyi olduğu, kişisel teşebbüs gücünün arttığı*, kişiler arası yarışmanın başlaması sebebiyle ferdin toplum içinde *kendi başına ayakta durabilmesi için daha çok çalışması* ve üretici ve yaratıcı vasıflar geliştirmesinin daha muhtemel olması, psikolojik açıdan kişinin kendi *karakter eğilimlerini daha rahat sürdürmesi sonucu hayatından daha fazla zevk almasının* mümkün olması gibi sebepler sayılabilir.

PARÇALANMIŞ BÜYÜK AİLE TİPİNDE SOSYAL KAİDELER, GELENEKLER VE KÜLTÜRÜN DURUMU

Büyük ailenin parçalanması ile aşağıdaki normlarda önemli değişiklikler olduğu anlaşılmıştır. Bunlar:

a — *Beslenme tarzlarının değişmesi*; Öncelikle ailenin *sofraya toplu olarak oturma tarzı değişmiştir*. Sofra sohbeti de değiştiğinden fertlerin kendi kişisel problemlerinin aile meclisinde görüşülmesi ve sonuca bağlanması âdeti de kaybolmuştur. Artık hiç kimse bir diğerrinin derdinden ve durumundan haberli değildir. Bu durumda kişi *artık kendi başına bırakılmış* ve bir çeşit *izolasyon (tecrit) hâli husûle gelmiştir*. Sofra âdetinin kalkması ile beraber *yaş hiyerarsisi ve önceliği de bozulmuştur*. Sofranın *besleyiciliği* yanısıra, mevcut olan *kutsallığı da kalmamıştır*. Kişi artık sokakta, vasıtada içkili bir meyhanede de karnını doyurur hâle gelmiş ve *bir kişinin doyması için harcanan para eskisine oranla çok artmıştır*. Sofra âdetinin değişmesi ekonomik model üzerinde çok olumsuz bir etki yapmıştır.

b — *Ritüeller zayıflamış ve yerlerini kişisel haz alma davranışına terk etmiştir*. Bu durumdan özellikle *dini bayramlar olumsuz etkilenmiş* ve toplum dinamiğinin bu vazgeçilmez kavramı sosyal içeriğini ve niteliğini kaybetmiş, seya-

hat acentalarının kâr günlerine dönüşmüştür. *Artık aileler bayram kutlamaya değil bayram tatiline gitmektedirler.*

c — *Kültürel değişiklikler*; Çok önemli boyutlarda toplum kültürü bu yeni aile düzeninde değişikliğe uğramıştır. Parçalanmış aile bireylerinin yeni gittikleri yerlerde yeni kültürel modellerle karşılaşmaları —gerek ülke içi yer değiştirmelerde, gerek yabancı ülkelerde yaşayan ailelerde— sonucu gruplar ve bireyler ilk kültürlerinden taviz vermeye başlamış, geleneksel değer yargıları değişmeye yüz tutmuş ve bir temele dayanmayan kişinin tradisyonel eğilimlerine cevap veremeyen karmaşık kültür derlemeleri oluşmuştur. Bu *kültür değişikliğinin özellikle gençler ve çocuklar tarafından kolaylıkla benimsenmesi ana-baba, evlat arasında bir uçurumun, değerlendirme farkının, inanç farkının oluşmasına sebep olmuş* ve ana aileden kopmuş olan bu küçük ailede bu defa *bir kültür ayrışması meydana gelmiş ve aile ikinci bir defa daha bölünmüştür.*

d — *Arkadaşlık etme, eğlenme ve evlenme kaideleri ve ritüelleri değişmiştir.* Eskiden gençlerin seçeceği arkadaşların bilinen aile çocuklarından, vasıfları ve huyları denenmiş kişilerden ve aynı dinî ve kültürel normları benimsemiş kimseler arasından olması istenir ve bu husus aile reisinin tasvibinden geçerken *bugünün gencinin kiminle ve kimin çocuğu ile arkadaşlık yaptığı bilinmemekte* ve özellikle başka ülkelere ve büyük şehirleşme bölgelerine okumak veya çalışmak için giden gençlerin kendilerini felakete götürecek kadar olumsuz kimselerle arkadaşlıklar kurdukları görülmektedir. Bir *evliliğe giriş* bugünün gençlerinde *kutsal niteliğini, sorumluluğunu, sevgi, şefkât ve koruma özelliklerini kaybetmiş gibidir. Eşlerin birbirine verebilecekleri şeylerin moral ve ahlâkî değerler olması şartı kaldırılmış, yerini şekil, haz ve cinsel içgüdünün her çeşit doyumuna almıştır. Batı ülkelerinde evlilik dışı birarada yaşama, evlilik dışı evlât sahibi olma, aynı cinsten olanların bir arada yaşamaları ana toplumların anlamsız hoşgörülerini sayesinde bir âdet halini almış, cinsel özgürlük özellikle psikopatik eğilimli insanların kolaylıkla birbirlerini bulmasını sağlamış ve ruhî bakımdan*

hasta olan bu kişilerin çok sayıda hasta bireyler üretmeleri ve toplumun giderek daha fazla hasta kişiden oluşması sonucunu getirmiştir.

e — *Eğlenme tarzları gençlerle olgun insanı birbirinden ayırmış ve toplumda biolojik gruplar meydana gelmiştir. Çocuklar, erken gençlik dönemini yaşayanlar, gençler ve yetişkinler ile yaşlılar her birisi ayrı âdetleri, gelenekleri, zevkleri, beslenme tarzları ve inançları olan kitleler haline dönüşmüş ve kitle dinamiği parçalanmıştır. Gençliğin haz ve eğlenceleri, içki, esrar ve benzeri maddeleri kullanmak, araba ve motosiklet sürmek ve istedikleri gibi serbest cinsellikte bulunma eylemlerine inhisar etmiştir. Millî folklor, millî müzik ve millî eğlenceler yerlerini çeşitli ülkelerin eğlence modellerine bırakmıştır.*

f — *Agresyon-saldırganlık; Gerek dinî otoritenin gerek aile içi otoritesinin zayıflaması gençlerde saldırganlık eğilimlerini kamçulamıştır. Klâsik toplumda ve klâsik aile tipinde «rule-following» adını verdiğimiz kaidelerin sırası ile uygulanması hali bu günün gençlerinde önemini kaybetmiştir. Gençler bu kaidelere karşı menfi bir tavır içinde olmayı tercih etmektedirler. Özellikle orta gençlik dönemi adını verdiğimiz 15-18 yaş grubu gençlerinde «identity crisis» adını verdiğimiz kişilik geliştirmesi çabaları sırasında çocukta bu karşı çıkıcılık ve saldırganlık biolojik bir karakter almaktadır. Çocuğa bu devrede gerekli kültürel eğitimin yapılabilmesi halinde gençlerde aşağıda sayacağımız değişiklikler görülmektedir. Bunlar:*

Gencin kendisine ve çevresine yabancılaşması,

Huylarında ve davranışlarında acılaşma,

Duygusallığın kaybolması veya elektronik âletlere tutkunluk, televizyon merakı, madde bağımlılığının husûle gelmesi,

İnsanlardan kaçma, yalnızlığı tercih etme, sosyal plânda gerileme, mahcubiyet,

Okumaya, öğrenmeye, çalışmaya karşı isteksizlik ve ilgisizlik,

Dağınıklık, kıyafet anarşisi,

Dinî kaidelere ve değer yargılarına karşı lâkaydlık ve inançsızlık, olarak özetlenebilir.

Araştırmacılar gençlerde görülen bu olumsuz değişikliklerin sebebinin sadece bu toplum kesiminde aranmaması gerektiğini, insan toplumunun sürekli bir biolojik ve kültürel değişme içinde olduğunu, bunun tabii bir zaruret olduğunu, toplumun yetişkin ve yaşlı kesiminin de bu değişime ayak uydurmak durumunda olduğunu ve ana kitlenin olumlu yönde kendisini sürekli yenilemek için bir dinamizminin bulunması gerektiğini, ancak bu şekilde genç kuşaklarla arasındaki mesafeyi koruyabileceğini ifade etmektedirler.

g — *Otorite kaybı, sosyal psikiyatri açısından atavik otoritenin ve aile içi otoritenin kaybı çok önemli görülmektedir. Otorite kaybının gençler üzerindeki ilk belirtisi karşı çıkıcılık ve saldırganlık olarak belirlenmiştir. Afrika'da köy içi yaşamdan ayrılıp şehirleşme bölgelerine gelen veya endüstriyel merkezlere gelen gençlerde saldırganlık, suç işleme, fuhuş ve madde alışkanlıkları ortaya çıkmıştır. Bizim ülkemizde de durum aynıdır. Kişisel ve kitle saldırganlığı, grup eylemleri, asosyal davranışlar, homoseksualite otorite kaybı ile yakından ilgili davranış bozukluklarıdır.*

Judd Marmor adlı araştırmacı bu olumsuz davranışları şu şekilde sıralamıştır:

1 — Geleneksel kültürü, aile otoritesini bir başka kaynaktan aldığı emir ve direktif ile reddetme, horlama ve bu kültür değerlerine düşmanlıkta bulunma;

2 — Saptırılmış bir düşmanlık kavramı geliştirme, ana-babanın çocuğu anlamak istemediği, onun sevmediği ve haklarını korumadığı izlenimini uyandırma. Aynı toplum içinde

yaşayan grupların birbirine düşman olduğu varsayımını ortalığa yayma,

3 — Şiddeti, öfkeyi, saldırganlığı, kanun dışılığı sürekli olarak olumlu imiş gibi göstermiş ve bu yönden yetişkin insan davranışlarını örnek vermiş bir kültürel eğilim oluşturma;

4 — Kararsız ve sürekli değişici, bir plân ve gençler için bir vaad olmayan bir eğitim sisteminin uygulanması;

5 — Gençlerin gençlik dönemi sonuna kadar hiç birini ortada bırakmayan bir eğitim ve öğrenim plânının yapılması ve eğitim müesseselerinin imkânsızlığının getirdiği zoraki seçimler yerine gencin kendi psikolojisine ve becerisine uygun tercihleri yapabileceği imkânların hazırlanması;

6 — Gençlerde mevcut biolojik saldırganlığın olumlu bir işte kullanılması ve yaratıcı bir saldırganlık haline dönüştürülmesinin yollarının aranması.

h — Kitle yarışması ve kişisel yarışma, *insanın bütün ihtiyaçlarını sadece kendi çabası ve uğraşması ile elde etmesine «Ekonomik bireysellik» adı verilmiştir.* Bu ekonomik bireyselliğin en önemli mahzuru, *kişide bir yarışma sıkıntısını başlatmasıdır.* Bu durum açık bir şekilde köy tipi toplumdaki ve büyük aile tipinde büyük yerleşim merkezlerine gelen kimselerde görülmektedir. Bu kişilerde bir taraftan stres hastalıkları adı verilen mide, barsak şikâyetleri, koroner hastalık, astım, kalp nörozları, uyku bozuklukları, cinsel davranış bozuklukları husule gelmekte, diğer taraftan da psikolojik bozukluklar görülmektedir. Her çeşit suçlara yatkınlık oluşmakta ve *kişi her ne bahasına olursa olsun ayakta durmaya çalışmakta ve yaşamak için her yolun mübah olduğu düşüncesini benimsemektedir.* Bütün bunların sebebi Fromm'a göre kişide «ferdî sorumluluğun çok artmasıdır.» Büyük aile tipinde sorumluluğun bir piramidi şeklinde aşağıdan yukarı artması değişmiş ve kişi daha önce alışmadığı bir tam sorumluluk kavramını benimsemek zorunda kalmıştır.

Kişinin toplumdan daha fazla pay kapabilme gayretleri aileler arasında da görülmüş ve yarışan aileler meydana gelmiştir. Bu aile ve kitle yarışmasında ihtiyaç gerçek önemini kaybetmiş, kullansın-kullanmasın her ailenin daha fazla ve değişik mal toplaması eğilimi doğmuştur. Özellikle Radyo ve T.V. reklamları bu eğilimi sürekli kamçular hale gelmiş ve «değiştirin sloganı» ile ana kitle ve bireyler sürekli bir tüketim hırsına kaptırılmıştır.

Toplumların bu hızlı değişim süreci içinde çocuklar, gençler, yetişkinler ve yaşlıların birarada ve sağlıklı bir uyum içinde yaşayabilmesi iskân, beslenme, eğitim, çalışma şartları, hastalıklarla mücadele, madde alışkanlıkları ile mücadele gibi problemlerinin halledilememesi halinde sadece genç kesimde değil, özellikle yetişkin ve yaşlılar kesiminde de arzu edilmeyen bunalım ve patlamaların ortaya çıkacağı önümüzdeki örneklerden anlaşılmaktadır. Bu konularda alınacak olan tedbirleri ekonomistlere, eğitimcilere, din adamlarına bırakarak normal insandan beklenen vasıfları kısaca belirtelim.

Normal insan; geleneksel kaidelerle heyecan ve duygularını uyumlu bir şekilde sürdürebilen insandır;

Normal insan; iç ruhsal dünyasındaki zıd dürtüleri ve sıkıntıları günlük hayatında ve çevresindeki insanlara yansıtmayan insandır;

Normal insan; kendisinde mevcut biyolojik agresiviteyi yaratıcı bir güce çevirmesini bilen insandır;

Normal insan; canlı ve cansız objeleri temiz ve beklentisiz bir sevgiyle sevebilen insandır;

Normal insan; egoizmden, egosantriden, ön yargıdan, haksız yarışmadan kendisini arıtabilmiş insandır;

Normal insan; herkese saygı duyan, horlamayan, aşağılamayan, haset etmeyen, eziyet etmeyen insandır;

Normal insan; sürekli olarak bilgisini yenileyen, duygularını geliştirmeye çalışan, kazandığı her hüneri, her bilgiyi,

her hazzı diğer insanlara vermesini ve paylaşmasını bilen insandır;

Normal insan; biyolojik ve sosyal kaideleri bozmadan, saygı göstererek yaşayan insandır;

Normal insan; dünyaya gözlerini açtığı kültürü, dinini, halen içinde yaşadığı toplumun bütün değer yargularını benimsiyen, uygulayan ve içine sindirebilen insandır.

Ve nihayet Dünya Sağlık Teşkilatı'nın normal insanı tanımlaması:

NORMAL İNSAN, ÖNCE KENDİSİ, SONRA AİLESİ, SONRA HEMŞERİLERİ, SONRA İÇİNDE YAŞADIĞI TOPLUMU VE ALLAH'I İLE İYİ GEÇİNEREK İNSANDIR.